

адвокатица
Комитета
правника за
људска права
YUCOM

НАЦРТ ИЗМЕНА И ДОПУНА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Да ли је више репресије мање репресије

Дуже време у Србији постоји тенденција да се друштвени проблеми решавају кроз репресивни апарат кривичног права

Почетком октобра на сајту Министарства правде освануо је Нацрт измена и допуна кривичног законика, са роком јавне расправе у трајању од 20 дана. Нисмо о томе имали прилике да чујемо министарку правде, да нас упутује у измене и разлоге измена закона и да позове заинтересоване да се укључе у јавну расправу.

Дуже време у Србији постоји тенденција да се друштвени проблеми решавају кроз репресивни апарат кривичног права, а стручњаци узалудно објашњавају колико је то опасно по достигнути ниво људских права. У овом тренутку друштвени проблем који се жели решити изменама Кривичног законика није занемарљив. Њиме би требало да се заштите новинари који су систематски прогањани, вређани и ућуткивани у Србији. Вешто организовани напади на новинаре, нарочито путем друштвених мрежа, врло често не могу да се квалификују као неко од постојећих кривичних дела, иако нису ништа мање узнемирујућег садржаја, па новинару преостаје једино приватна тужба против неког Н. Н. лица непознате адресе.

Измене предвиђене садашњим нацртом односе се на три кривична дела. Код кривичног дела принуда уводи се квалификовани облик дела у ком се са принудом учињеном на свиреп начин изједначава принуда учињена према лицу које обавља послове од јавног значаја у вези са тим пословима. Према објављеном

нацрту, код кривичног дела угрожавање сигурности, неће више бити кажњива само претња да ће напасти на живот или тело неког лица или њему блиског лица, већ се поред напада на живот и тело додају и слобода и имовина веће вредности. Замишљајући како ће претња да ће напасти на слободу неког лица изгледати, не можемо да се не сетимо једне реченице која се често може чути у политичкој расправи код нас: „Завршићеш иза решетака.“ Да ли би заиста неко ко ово изговори могао да заврши иза решетака? Хоће ли лице које доказује да је под решеткама мислило на законито спроведен кривични поступак уз поштовање права на правично суђење, без намере да угрози нечију сигурност, ово доказивати из притвора?

Код кривичног дела спречавање штампања и растурања штампаних ствари и емитовање програма, потпуно се мења други став у готово ново кривично дело. Овим делом, штити се свако ко објављује информације од јавног значаја и мишљење о таквим информацијама, од грубог вређања, злостављања, дрског и безобзирног понашања које значајно угрожава спокојство. Информација од јавног значаја је готово свака информација која се односи на рад државних органа. Министарство у образложењу наводи да се „осим информације од јавног значаја штити и мишљење, будући да постоји потреба шире заштите слободе изражавања“, а да се осим новинара, штити шири круг лица

која објављују различита мишљења у медијима. Не улазећи у оцену квалитета различитих мишљења која се појављују у медијима у Србији, којих има колико и људи, заиста се отвара питање треба ли мишљење да буде привилеговано кривичноправном заштитом? Простор за дискусију се на овај начин сужава на избор речи који је прихватљив лицу коме су упућене и који не узнемирује. Вероватно сви желимо да живимо у неком бољем свету, али у овом тренутку, у свету у коме живимо, нема политичке дискусије без узнемирења, а поруке које се у таквој дискусији шаљу, ма колико биле непријатне, заштићене су стандардима права на слободу изражавања.

Епидемија ковида научила нас је да информација од јавног значаја, попут објављеног броја преминулих лица, не мора увек бити тачна, а не мора бити ни истинита. Уколико нас неко нападне да објављујете лажи и прикривате истину на довољно увредљив, дрзак и безобзиран начин, тај неко може завршити из решетака. У моменту када се много говори о статистичким подацима о броју заражених и преминулих и лажним вестима које су везане за епидемију, до тренутка док неко не докаже да му намера није била грубо вређање и онеспокојавање, већ борба за истину, репресивни апарат је већ урадио своје. Није неопходно да некога и осудите за дело које му се ставља на терет, само привођење, позивање на информативни разговор, излагање ризику од кривичног прогона представља репресију која ће учинити да многи грађани два пута размисле пре него што нешто напишу или изговоре.

У набрајању хипотетичких ситуација у којима ово дело може да се (зло)употреби, потпуно су се изгубили новинари. Иако нас Министарство правде уверава да је више репресије заправо мање репресије, морамо бити свесни политичке климе у којој живимо и одговора на проблеме које узалуд тражимо у кривичном праву. Иницијатори линча на независно новинарство нису бесни грађани који изгубе контролу за тастатуром, већ управо они који заштићени посланичким и функционерским имунитетом седе на различитим нивоима власти у Србији, а који неће бити погођени изменама Кривичног законика.